

Urząd Regulacji Energetyki

<https://www.ure.gov.pl/pl/paliwa-gazowe/europejski-rynek-gazu-1/informacje/11148,Trzykrotny-wzrost-ograniczen-kontraktowych-w-punktach-polaczen-miedzysystemowych.html>
04.05.2024, 06:18

Trzykrotny wzrost ograniczeń kontraktowych w punktach połączeń międzysystemowych dla gazu ziemnego w Unii Europejskiej w 2022 r. - najnowszy raport ACER

Raport nie wskazuje ograniczeń kontraktowych na połączeniach z polskim gazowym systemem przesyłowym.

Agencja ds. Współpracy Organów Regulacji Energetyki ([ACER](#), Agency for Cooperation of Energy Regulators) [opublikowała 10. raport^{\[1\]} z monitorowania występowania ograniczeń kontraktowych w punktach połączeń międzysystemowych dla gazu ziemnego](#) (tzw. IP, interconnection point^[2]) w Unii Europejskiej oraz sposobów radzenia sobie z nimi.

Sprawozdanie z monitorowania ograniczeń występujących w punktach połączeń międzysystemowych ACER publikuje do 1 czerwca każdego roku. Badanie dotyczy produktów z zakresu zdolności ciągłej, sprzedawanych w poprzednim roku, z uwzględnieniem handlu zdolnościami przesyłowymi na rynku wtórnym oraz wykorzystaniem zdolności przerywanych^[3].

Ograniczenia kontraktowe

Ograniczenia kontraktowe – zgodnie z definicją zawartą w rozporządzeniu w sprawie warunków dostępu do sieci przesyłowych gazu ziemnego 715/2009 – rozumiane są jako sytuacja, w której poziom zapotrzebowania na zdolność ciągłą (gwarantowaną przez operatora systemu przesyłowego (OSP) na podstawie umowy z użytkownikiem sieci) przekracza zdolność techniczną. Oznacza to, że istniejąca wolna przepustowość pojawiająca się wskutek niewykorzystywania danej części sprzedanej przepustowości, nie może być udostępniona przez operatora ze względu na jej zarezerwowanie w ramach umowy z określonym użytkownikiem sieci.

Występowanie ograniczeń kontraktowych jest postrzegane jako czynnik blokujący wymianę transgraniczną gazu ziemnego i tym samym hamujący rozwój wspólnego rynku gazu w UE.

Procedury zarządzania ograniczeniami

Przyjętym sposobem radzenia sobie z ograniczeniami kontraktowymi są procedury zarządzania ograniczeniami^[4], które wprowadzają zasady postępowania z niewykorzystaną przepustowością w ramach zawartych umów. Ma to na celu ułatwienie transgranicznej

wymiany gazu z zachowaniem z jednej strony poszanowania istniejących umów w punktach transgranicznych IP, przy jednoczesnym umożliwieniu dostępu do rynku innym uczestnikom.

W przypadku ograniczeń kontraktowych, operator systemu przesyłowego oferuje niewykorzystaną zdolność na rynku pierwotnym na warunkach przewidujących co najmniej jednodniowe wyprzedzenie i na zasadach przerywanych. Natomiast użytkownicy sieci zamierzający samodzielnie odsprzedać lub poddzierżawić swoją niewykorzystaną zakontraktowaną zdolność, powinni mieć prawo do takich działań na rynku wtórnym – z zachowaniem indywidualnych rozwiązań przyjętych w państwie członkowskim co do powiadamiania OSP o takich działaniach^[5].

Główne wnioski z monitoringu ograniczeń kontraktowych w 2022 r. przeprowadzonego przez ACER:

- Wielkość ograniczeń zwiększyła się trzykrotnie do niespotykanych dotąd poziomów, co ocenia się jako konsekwencję powstałego na skutek rosyjskiej inwazji na Ukrainę kryzysu na rynku energii i związanej z nim konieczności przekierowania przepływu gazu z historycznych tras wschód-zachód na kierunek odwrotny tj., z zachodu na wschód.
- Ograniczenia kontraktowe stwierdzono na 50 stronach punktów IP (wejście do lub wyjście z systemu), co stanowi około 13 proc. wszystkich punktów połączeń międzysystemowych w UE.
- W 2022 r. po raz pierwszy ograniczenia stwierdzono w 27 z 50 (54 proc.) stron punktów IP z ograniczeniami. Za główną przyczynę tej sytuacji postrzega się zmianę kierunku przepływu gazu do krajów Unii: z kierunku wschód-zachód na kierunek zachód-wschód, a także utworzenie nowych IP w 2022 r.
- W przypadku dziewięciu stron IP stwierdzono powtórzenie ograniczeń kontraktowych w porównaniu z 2021 r.; sześć stron IP ma stałe ograniczenia kontraktowe w okresie ostatnich czterech wydań raportu.
- Liczba aukcji zakończonych premią^[6] dla rocznych, kwartalnych i miesięcznych produktów na przepustowość wzrosła do 398, czyli ponad pięciokrotnie w stosunku do liczby aukcji z premią w 2021 r., których było 71.
- W 2022 r. wolumen nieudanych zamówień wyniósł blisko 40.000 GWh/d, co stanowi gwałtowny, blisko 40-krotny wzrost w porównaniu z poziomem 1.045 GWh/d w 2021 r.
- W rezultacie przychody z ograniczeń kontraktowych, pobierane przez operatorów systemów przesyłowych, gwałtownie wzrosły z poziomu 55 mln euro w 2021 r. do około 3,4 mld euro w 2022 r.
- Łączna ilość przepustowości udostępnianej w ramach wtórnego rynku oraz alokacji przepustowości na zasadach przerywanych w punktach z ograniczeniami (ok. 6.320 GWh/d) jest znacznie niższa od ilości przepustowości, o którą bezskutecznie

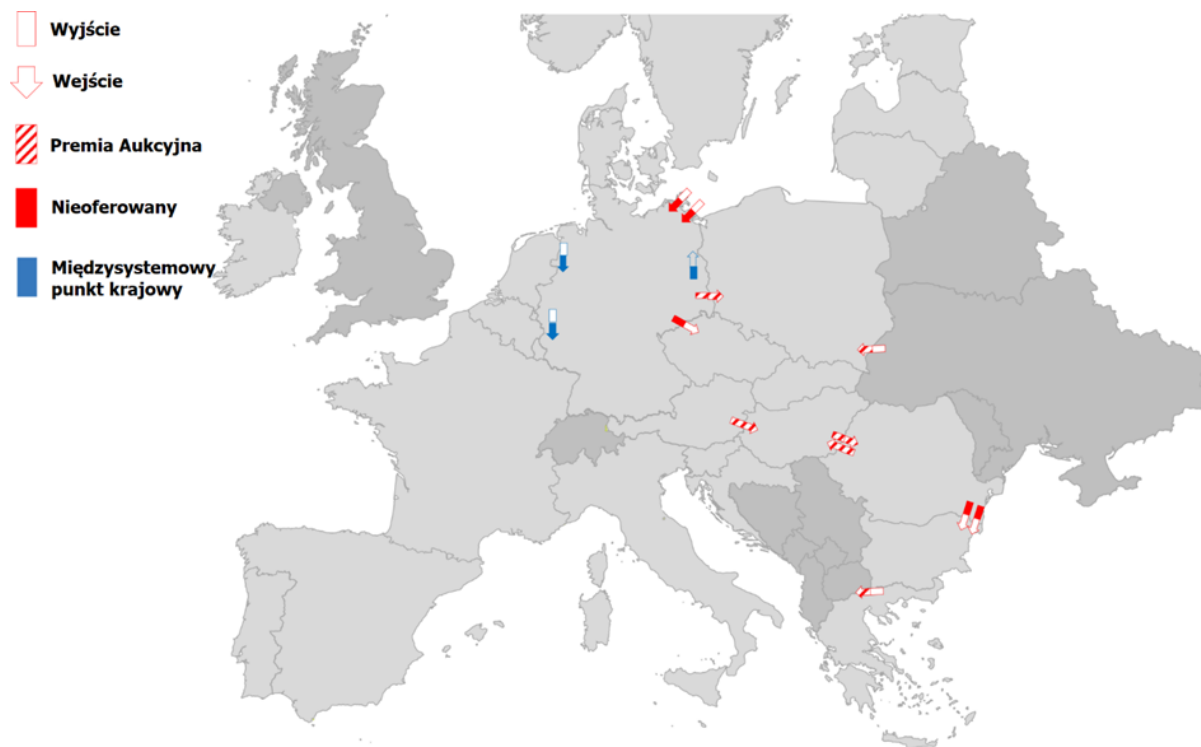
wnioskowali użytkownicy systemu (ok. 40.000 GWh/d).

- Mechanizm nadsubskrypcji i wykupu (*oversubscription and buy-back scheme*) pozostaje najczęściej stosowaną procedurą zarządzania ograniczeniami kontraktowymi, przy czym wielkość przepustowości uwolnionej w ramach tego mechanizmu zmniejszyła się nieznacznie w porównaniu z poprzednim rokiem. Wielkość przepustowości uwolnionej dzięki mechanizmowi udostępniania zdolności ciągłej z jednodniowym wyprzedzeniem na zasadzie „wykorzystaj lub strać” (*firm day-ahead use-it-or-lose-it - FDA UIOLI*) pozostała stabilna, natomiast wielkość przepustowości uwolnionej w ramach mechanizmu opartego na długoterminowej „wykorzystaj lub strać” (*longterm use-it-or-lose-it - LT UIOLI*) zmniejszyła się o ponad połowę. Wolumen uwalniany w ramach mechanizmu rezygnacji z zakontraktowanej przepustowości (*surrender of contracted capacity*) pozostaje w tendencji wzrostowej, osiągając wzrost o prawie 60 proc. w porównaniu z 2021 r.
- 26 z 50 stron IP z ograniczeniami kontraktowymi jest już objętych mechanizmem FDA UIOLI. W stosunku do pozostałych 24 stron IP z ograniczeniami kontraktowymi krajowe organy regulacyjne muszą podjąć stosowne działania polegające na zobowiązaniu operatora systemu przesyłowego do stosowania mechanizmu FDA UIOLI.
- W Europie Północno-Zachodniej występowały także ograniczenia fizyczne, co oznacza, że tamtejsze terminale LNG i gazociągi były w pełni wykorzystane.

Rys. 1. Ograniczenia kontraktowe w 2022 pojawiły się w Północno-Zachodniej Europie i dotyczyły przepływu gazu z zachodu na wschód. Źródło: [ACER](#)

Rys. 2. Dla porównania: ograniczenia kontraktowe w 2021 występowały w kilku punktach w Centralnej i Południowo-Wschodniej Europie. Źródło: [ACER](#)

Rekomendacje ACER dla operatorów i regulatorów

ACER przedstawia również rekomendacje dotyczące usprawnienia zarządzania ograniczeniami. Agencja wskazuje, że operatorzy systemów przesyłowych powinni maksymalizować dostępność zdolności przesyłowych, natomiast krajowe organy regulacyjne powinny dokładnie monitorować sytuację dotyczącą ograniczeń na poszczególnych rynkach gazu ziemnego.

Więcej informacji na temat wyników z monitoringu ograniczeń kontraktowych na połączeniach transgranicznych między systemami przesyłowymi gazu ziemnego w UE w 2022 r. oraz [cały Raport wraz z technicznym załącznikiem z danymi dostępny jest na stronie internetowej ACER:](#)

^[1] Publikacja jest wypełnieniem obowiązku nałożonego na ACER w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 715/2009 z dnia 13 lipca 2009 r. w sprawie warunków dostępu do sieci przesyłowych gazu ziemnego (tzw. rozporządzenie 715/2009, zwane też rozporządzeniem TPA).

^[2] IP – ang. interconnection point, punkt połączenia między gazowymi systemami przesyłowymi.

^[3] Zgodnie z zapisami w załączniku I pkt 2.2.1 pkt 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 715/2009 z dnia 13 lipca 2009 r.

^[4] Procedury zarządzania ograniczeniami (congestion management procedures - CMP) opisane są w Wytycznych stanowiących Załącznik I do rozporządzenia TPA (pkt 2).

^[5] W Polsce stosowane są obydwa schematy działań reagowania na ograniczenia kontraktowe, zarówno działania po stronie operatora systemu przesyłowego, jak i po stronie użytkownika sieci.

^[6] Premie aukcyjne występują, gdy zapotrzebowanie na przepustowość w aukcji przewyższa ofertę. Premie skutkują wyższymi cenami produktu z zakresu zdolności.

Data publikacji : 09.06.2023

Data modyfikacji : 06.07.2023

[Następny Strona](#)